

УДК 229.7 : 681.3

Є.І. Брижатиї

Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, Кам'янець-Подільський

СИСТЕМА ПОЕТАПНОЇ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРСЬКИХ КАДРІВ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК В США

Розглянута існуюча система поетапної військово-професійної підготовки офіцерських кадрів інженерних військ для збройних сил США. Показана її ефективність, доведено, що вона відповідає сучасним вимогам і дає змогу підготувати висококваліфікованих військових професіоналів своєї справи.

Ключові слова: офіцерські кадри, військово-професійна підготовка, інженерні війська.

Вступ

Досвід розвинених країн світу у сучасних умовах може сприяти зростанню ефективності вищої професійної освіти в Україні. Сьогодні широта проблеми вивчення й узагальнення передового світового досвіду, багатоманітність аспектів порівняльного аналізу сучасних систем професійної освіти набуває особливого значення. Існують деякі складові систематизованого дослідження стану вищої освіти за кордоном: міжнародний аспект неперервної професійної освіти, сучасні системи вищої освіти і порівняння їх з інтересами України; розвиток та інноваційні підходи освітніх систем зарубіжних країн; освітні сфери в контексті державного управління освітою та особливості розвитку освіти у США. Все це свідчить про те, що необхідно усвідомити сутність інновацій, їх продуктивність, або непридатність в умовах розвитку державної освіти. Розуміючи і аналізуючи проблеми вищої освіти в країні, дає можливість, ефективно використовувати світовий досвід, зі збереженням позитивних рис, які властиві вітчизняним освітнім структурам [1 – 3].

Прогрес вітчизняної вищої військової освіти, неможливий без знання основних напрямів і тенденцій розвитку освіти за рубежом, без порівняння й використання сучасних найпрогресивніших надбань. Основна мета порівняльного аналізу зводиться не лише до виявлення придатних до впровадження зарубіжних здобутків, а й для того, щоб не повторювати чужих помилок. Тому, це порівняння є корисним для об'єктивної оцінки обраного шляху для нашої країни та самого механізму перебудови.

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена потребою проведення аналізу сучасної системи військово-професійної підготовки офіцерських кадрів у Сполучених Штатах Америки (США) за різними спеціальностями. Це в свою чергу дозволить розглянути поетапну підготовку офіцерських кадрів США від студента вищого навчального закладу (коледжу або університету) до кадрового офіцера США, визначити найбільш поширену форму підготовки і розглянути етапи військово-професійної підготовки.

Мета статті полягає в розгляді існуючої системи поетапної військово-професійної підготовки офіцерських кадрів в США для подальшого порівняльного дослідження у моїй роботі «Поетапне формування готовності майбутніх офіцерів інженерних військ до професійної діяльності в системі безперервної освіти». Це дасть змогу для науково обгрунтованого прогнозування та відпрацювання поетапного формування готовності майбутніх офіцерів інженерних військ, виявити раціональну сутність процесів в системі безперервної освіти та надасть можливість збільшити ефективність підготовки.

Основний розділ

Сучасна військова освіта США передбачає підготовку офіцерських кадрів збройних сил у відповідності до чіткої структурованої системи військово-професійної підготовки, виходячи з умов сьогодення.

У вітчизняній фаховій літературі часто зустрічається така складова, як систематизоване дослідження стану військової освіти за кордоном – це міжнародний аспект неперервної професійної освіти [4]. Широта вивчення проблеми передового світового досвіду відображається в багатьох працях наших вчених, це пов'язано з багатоманітністю аспектів порівняльного аналізу професійної підготовки як у нашій країні так і в різних країн світу.

Якісна та продумана система військово-професійної підготовки є запорукою створення висококваліфікованих фахівців відповідно до умов сьогодення з використанням досвіду сучасних війн та збройних конфліктів.

Підготовка офіцерських кадрів для збройних сил США впроваджується по всій території країни. Розгалужена мережа навчальних закладів, забезпечує підготовку та підвищення кваліфікації офіцерських кадрів на різних ступенях підготовки за родами військ.

На сьогоднішній день система підготовки офіцерських кадрів для збройних сил США передбачає собою чергування кількох етапів у військовій кар'єрі офіцерського складу, що дозволяє об'єднувати теоре-

тичне навчання у вузах з різними рівнями практичної підготовки у військах. На думку американських спеціалістів у галузі національної оборони, оптимальною системою військово-професійної підготовки офіцерського складу є система поетапного оволодіння нави-

чками на різних рівнях [5] (рис. 1). Саме така система дає змогу найбільш ефективно підготувати фахівців відповідного рівня, вона відповідає сучасним та перспективним вимогам, які висуваються до підготовки офіцерського складу.

Рис. 1. Етапи підготовки офіцерських кадрів у США

Студент вищого навчального закладу США (коледжу або університету), з яким у Міністерстві оборони укладено угоду і який виявляє бажання стати офіцером, має право вступити на чотири-, три- або дворічні курси позавійськової підготовки резерву (ROTC – Reserve Officers Training Corps) при цьому одночасно навчається за своєю цивільною спеціальністю.

Разом з тим, на сьогоднішній день у збройних силах США готують офіцерів сухопутних військ при 300 університетах і коледжах, офіцерів військово-повітряних сил – при 600, офіцерів військово-морських сил – при 65, офіцерів морської піхоти – при 60 університетах і коледжах.

Як відомо, позавійськова підготовка офіцерського складу армії США (ROTC) з 1986 р. функціонує на правах командування (ROTC Cadet Command). Вона входить до складу об'єднаного командування бойовою підготовкою та військовим будівництвом (Training and Doctrine Command – TRADOC) і здійснює військову підготовку американських студентів. Понад 55 % офіцерського складу – колишні випускники курсів при вищих навчальних закладах [6].

Базова підготовка здійснюється таким чином. Студенти, які виявили бажання проходити підготовку на курсах, повинні відповідати вимогам: бути громадянином США, не молодшими 17 років станом

на 1 жовтня та не старшими 27 років на 30 червня календарного року, в якому буде присвоєно первинне військове звання другого лейтенанта.

Вступаючи на курси, студент складає контракт відповідно до якого він повинен прослужити визначений термін у резерві або в регулярних військах. Йому пропонують два варіанти проходження військової служби, перший – протягом чотирьох років проходити службу в регулярних військах, а потім чотири роки в національній гвардії, другий – вісім років знаходитись у резерві і в подальшому бути готовим до призову на військову службу, виходячи з потреб Міністерства оборони США.

Слід відзначити, що найбільш поширеною формою підготовки є чотирирічне навчання на курсах, яке повністю фінансується за рахунок держави і складається з двох періодів:

перший період – дворічний курс для студентів 1 та 2-го курсів (вивчають основи військової справи, не беручи на себе зобов'язання проходження військової служби);

другий період – дворічний курс для студентів 3 та 4-го курсів проходить з обов'язковим проходженням служби за родами військ.

Навчання на курсах проводиться один раз на тиждень протягом 3 – 4 годин. Курсанти перебувають на заняття у військовому одязі на навчальний центр ROTC і займаються під керівництвом досвід-

чених офіцерів та сержантів. Програма підготовки на курсах складається з циклів підготовки.

Перший цикл підготовки включає в себе навчальну загальновійськову підготовку, на яку відводиться 180 годин навчального часу. Під час навчання курсанти отримують знання та набувають необхідних навичок з основ військової справи, вивчають історію та традиції видів збройних сил, склад та застосування різноманітних систем зброї, займаються фізичною підготовкою, працюють з електронними та топографічними картами, аерофотозйомками, виробляють командні навички. Заключний і найважливіший етап підготовки – це літні навчальні збори. Під час проходження зборів курсанти вперше зустрічаються з регулярними збройними силами і протягом шести тижнів проходять інтенсивну підготовку у начальних центрах і у військах.

Другий цикл підготовки проводиться на протягом 300 годин і включає в себе завдання офіцерського корпусу. Курсанти вивчають основні принципи військового мистецтва, організацію, озброєння та призначення видів збройних сил, родів військ і служб, організаційну систему управління, зв'язку та тилу, військове законодавство, права та обов'язки командирів молодшої ланки.

Після закінчення курсів військової підготовки випускнику за умови позитивного складання випускних екзаменів присвоюють первинне військове звання - другий лейтенант. Після чого він згідно підписаного контракту та прийняття клятви офіцера починає виконувати службові обов'язки.

За статистикою п'ятдесят відсотків випускників курсів, які закінчили навчання, стають офіцерами регулярної армії США. Найбільш підготовлені випускники з державних університетів, (Гарвардський, Колумбійський, Йельський та Каліфорнійський) відбираються спеціалізованою комісією для подальшого проходження служби у структурах військової розвідки.

Разом з тим, після проходження визначеного терміну служби по закінченню курсів найбільш підготовлених офіцерів направляють у спеціалізовані офіцерські школи з метою підвищення кваліфікації із загально-спеціальної та військово-професійної підготовки. Ці школи є у кожній видовій академії збройних сил і мають міжвидову спрямованість. Після закінчення цих курсів офіцери мають вислугу 10 – 15 року і придатні до наступного призначення на командні посади у ланці «батальйон-бригада-полк-дивізія» [5].

Особливістю в підготовці ще є те, що при проходженні служби у військах офіцери мають змогу отримувати освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра та магістра, навчаючись на заочному відділенні у цивільних університетах та академічних коледжах.

Офіцер, який закінчив військове училище, курси ROTC або кандидатську школу й отримав базову професійну освіту, продовжує вдосконалювати свою особисту професійну підготовку. Для цього в армії США існують командирські заняття. На них офіцери вдосконалюють професійні навички з управління підрозділами в бою. Через певний час вони проходять тестування різного рівня складності, що вимагає від військовослужбовців постійного тренування як розуму, так і тіла. Однією з важливих форм занять з бойової підготовки стало тестування (якщо його результати свідчать, що в підготовці військово-службовця є серйозні недоліки, його кар'єра – під загрозою; військовослужбовця, який тричі не пройшов тестування, звільняють із ЗС, і його професійна кар'єра на цьому закінчується). Крім того, на командирські заняття виносяться питання внутрішньої та зовнішньої політики США, розглядаються різні ситуації в «гарячих» точках планети.

Після навчання на курсах у школах родів військ та служби у військах офіцери підвищують свою військову підготовку в різних військових коледжах. Через військові коледжі проходить до 50% офіцерського складу збройних сил. На перепідготовку в коледжі направляються старші офіцери у званні «майор» і «підполковник», які прослужили у військах 14-20 років і здатні зайняти відповідні посади в дивізіях, корпусах, польових арміях і об'єднаному штабі комітету начальників штабів.

Вищу військову освіту офіцерський склад сухопутних військ отримує, послідовно навчаючись в армійському командно-штабному коледжі, а потім в армійському військовому коледжі. Для заняття посад у вищих штабах і центральних управліннях, а також керівних командних посад у військах. Для цього потрібно завершити відповідний об'єднаний військово-навчальний заклад збройних сил – штабний, національний військовий або військово-промисловий коледжі.

Армійський командно-штабний коледж готує строевих і штабних офіцерів для з'єднань і частин американських сухопутних військ і армій союзників США. Очний курс командно-штабного коледжу розрахований на 4,5 місяці.

Армійський військовий коледж готує офіцерів для заняття старших командних посад в сухопутних військах. Тривалість навчання 10 місяців.

Штабний коледж готує офіцерів, що набирають із всіх родів військ, служб і видів збройних сил для роботи у великих військових і об'єднаних штабах.

Національний військовий коледж збройних сил готує старших офіцерів для роботи в об'єднаному штабі комітету начальників штабів, у центральних управліннях міністерства оборони, а також в урядових установах, пов'язаних з діяльністю збройних сил.

Військово-промисловий коледж готує кадри для роботи у військових і урядових установах, що видають економічної мобілізацією країни і військовою промисловістю.

Школа хімічної служби готує офіцерський і сержантський склад для всіх видів збройних сил. У школі є п'ять відділень та спеціальні курси тривалістю навчання від однієї до 28 тижнів.

Школа квартирмейстерської служби має два відділення. На одному готуються молодші спеціалісти, на іншому – офіцери у званні до капітана. Навчання ведеться за різними напрямками (спеціальностями). Школа готує командирів взводів і рот для тилових частин і підрозділів, а також штабних офіцерів квартирмейстерської служби в ланці від штабу батальйону до штабу дивізії. Ведеться також підготовка інших фахівців тилової служби. Курс навчання на офіцерському відділенні розрахований приблизно на рік. На офіцерському відділенні навчаються слухачі з іноземних армій, переважно з країн НАТО.

Підготовка фахівців служби тилу здійснюється також у спеціальному навчальному центрі, розташованому в Форт-Лі. Тут проходять підготовку офіцери у званні від капітана до полковника, а також чиновники служби тилу. При центрі є кілька курсів з різних профілів навчання з тривалістю підготовки від двох до 12 тижнів.

Вищий командно-штабний склад ЗС США готують в армійському військовому коледжі у штаті Пенсільванія. З його стін виходять офіцери ланки «з'єднання – об'єднання – командування на театрі воєнних дій», а також генерали та офіцери для служби в центральних апаратах міністерств оборони та армії. Кандидатів на навчання затверджують у міністерствах видів ЗС. У коледжі офіцери вивчають зовнішню та внутрішню політику США, стратегію, основи військового планування та програмування, використання СВ при взаємодії з іншими видами ЗС та з військами союзників по НАТО [5].

Важливо відзначити, що при проходженні служби у військах офіцери мають змогу отримувати

освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра та магістра, навчаючись на заочному відділенні у цивільних університетах та академічних коледжах.

Висновок

Розглянувши систему підготовки офіцерських кадрів на курсах ROTC для збройних сил США, можна зробити висновок, що в цілому кадрове поповнення здійснюється завдяки чіткій поетапній системі військово-професійної підготовки за різними спеціальностями. Вона є досить ефективною, про що свідчить процентне співвідношення колишніх випускників курсів при вищих військових навчальних закладах та загальної чисельності офіцерського складу США. Така система відповідає сучасним вимогам і дає змогу підготувати висококваліфікованих військових професіоналів своєї справи.

Список літератури

1. Ничкало Н.Г. *Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект* / Н.Г. Ничкало // *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи*. – К.: Віпол, 2000. – С. 58-80.
2. Зубко В.М. *Порівняльний аналіз як передумова прийняття реформаторських рішень* / В.М. Зубко // *Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України*. – К.: Вид. дім «КМА Academia», 1997 – С.7-30.
3. Кудін В.О. *Освіта в США та Японії: метод. посіб.* / В.О. Кудін. – К., 1996. – 56 с.
4. Георгиева Т.С. *Высшая школа США на современном этапе* / Т.С. Георгиева. – М.: Высш. шк. 1989. – 144 с.
5. Стрелецький А. *Система подготовки офицерских кадров в США* / А. Стрелецький // *Зарубежное военное обозрение*. – 12/2006. – С. 16-21.
6. Нецадим М.І. *Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: моногр.* / М.І. Нецадим. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – С. 157-176; с. 208-211.

Надійшла до редколегії 14.01.2011

Рецензент: канд. пед. наук, доц. А.С. Окіпняк, Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський.

СИСТЕМА ПОЭТАПНОЙ ВОЕННО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ОФИЦЕРСКИХ КАДРОВ ИНЖЕНЕРНЫХ ВОЙСК В США

Е.И. Брыжатый

Рассмотрена существующая система поэтапной военно-профессиональной подготовки офицерских кадров инженерных войск для вооруженных сил США. Показана ее эффективность, доказано, что она отвечает современным требованиям и дает возможность подготовить высококвалифицированных военных профессионалов своего дела.

Ключевые слова: офицерские кадры, военно-профессиональная подготовка, инженерные войска.

THE SYSTEM OF THE STAGE-BY-STAGE MILITARY-PROFESSIONAL TRAINING OF OFFICER PERSONNELS OF ENGINEERINGS TROOPS IS IN THE USA

Ye.I. Bryzhaty

The existent system of the stage-by-stage military-professional training of officer personnels of engineerings troops is considered for military powers of the USA. Its efficiency is rotined, it is well-proven that it answers modern requirements and enables to prepare the highly skilled soldiery professionals of the business.

Keywords: officer personnels, military-professional preparation, engineerings troops.